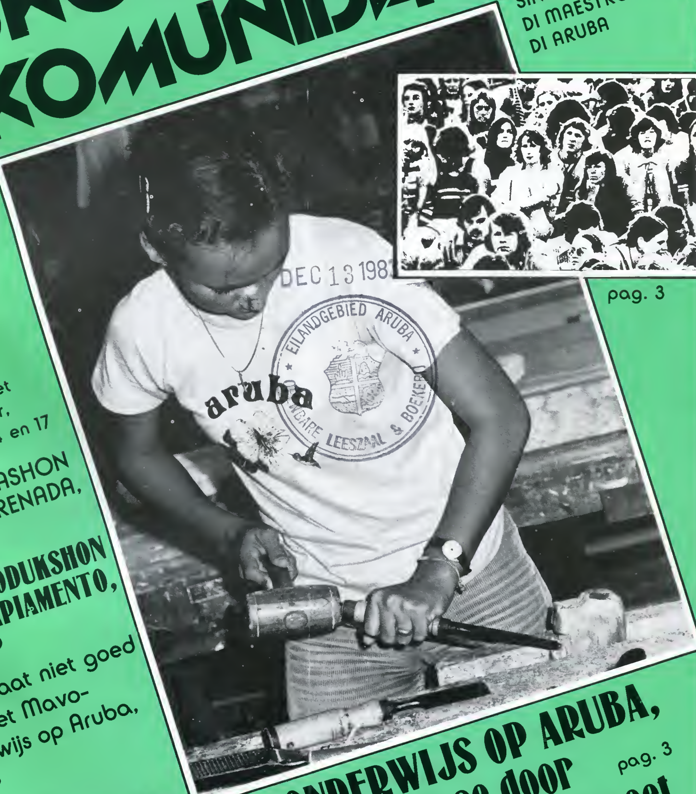
año 14
no. 9
november 1983

SKOL & KOMUNIDAT

SIMAR
SINDIKATO DI MAESTRONAN DI ARUBA

redaktie: c. tromp, r. oomen, h. oplaat, q. maduro en l. emerencia.
redaktie-adres: kantoor simar, sabana blanco 36.
bank skol & komunidat: a.b.n., banknr. 31.47.886.
layout en fotografie: r. de graaff.
drukker: vad.

simar, sindikato di maestronan di aruba, sabana blanco 36, pob 582, oranjestad, tel. 24219.

bestuur: madonna stephens, voorzitter; henk weustink, vice-voorzitter/2e penningmeester; jani stamper, 1e sekretaris; jaime mata, 1e penningmeester; mirella wijngaarden, 2e sekretaris.
sekretaresse kant.: mevr. f. alexander.
bank simar: a.b.n. 31.47.290.

SKOL & KOMUNIDAT

november 1983

aña 14 - no. 9

sindikato di maestronan di aruba

HET ONDERWIJS OP ARUBA IN 1981

door Ralph R. van Breet

In mei van dit jaar heeft het Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS) in haar serie uitgaven inzake de tweede algemene volks- en woningtelling Nederlandse Antillen een deel van de uitkomsten van de Census 1981 in de vorm van "geselecteerde tabellen" gepubliceerd. Voorafgaande aan de Census heeft het CBS een zgn. gebruikersoverleg gepleegd, om na te gaan in welke (typen) gegevens de verschillende (overheids-) diensten geinteresseerd zijn, en wat het onderwijs betreft is men uitgekomen op een lijst van 54 tabellen, waarvan echter slechts 6 (weliswaar steeds ook naar elk eiland apart gespecificeerd) in bovengenoemde uitgave zijn opgenomen. Een meer omvattende analyse van de uitkomsten van de Census 1981 op het gebied van het onderwijs zal dan ook moeten wachten tot de publikatie van de rest van de resultaten, maar de gegevens uit de in mei gepubliceerde "geselecteerde tabellen" zijn op zich al interessant genoeg om ter kennis van een groter lezerspubliek te brengen.

Enige bevolkingsgegevens vooraf

Tabel 1: De bevolking van Aruba naar leeftijd en sexe, 1972 en 1981

	Census 1972			*Census 1981*		
Leeftijdsklasse	*M.*	*V.*	*Tot.*	*M.*	*V.*	*Tot.*
0 - 14	10.211	9.804	20.015	7.979	7.636	15.615
15 - 64	15.770	16.925	32.695	19.630	21.074	40.704
65+	1.068	1.370	2.438	1.731	2.262	3.993
TOTAAL	27.049	28.099	55.148	29.340	30.972	60.312

Uit Tabel 1 kunnen we aflezen dat volgens de gegevens van de respektieve volkstellingen het aantal inwoners van Aruba in de periode 1972-1981 gestegen is van 55.148 tot 60.312; een toename van 9,4 percent, hetgeen neerkomt op een gemiddelde jaarlijkse bevolkingsgroei van 1,0 percent, zo'n twee maal het gemiddelde voor de gehele Nederlandse Antillen.

Bezien we de samenstelling van de bevolking naar geslacht, dan blijkt uit Tabel 1 dat in de periode 1972-1981 de sexratio (d.i. het aantal mannen per 1.000 vrouwen van de bevolking) gedaald is van 963 tot 947, een daling die zich onder meer weerspiegelt in de toenemende "vervrouwelijking" van het leerkrachtenkorps. Zo blijkt bijvoorbeeld uit de jaarverslagen van het Departement van Onderwijs, dat bij een praktisch gelijkgebleven aantal basisschoolleerkrachten (328 vs. 323) het percentage vrouwelijke leerkrachten van 69,2 percent in 1970 tot 76,8 percent in 1981 gestegen is.

Bezien we nu de samenstelling van de bevolking naar leeftijd, dan blijkt uit Tabel 1 dat in de periode 1972-1981 de jeugdafhankelijkheidsratio (d.i. het aantal 0—14-jarigen per 1.000 van de "aktieve bevolking", i.e. 15—64-jarigen) gedaald is van 612 tot 384, een daling die zeer in het bijzonder tot uiting gekomen is in het gedaalde leerlingenaantal in het primair onderwijs.

Tabel 2: Leerlingenaantal in kleuter- en basisonderwijs, 1960-1980

	1960	1965	1970	1975	1980
Kleuteronderwijs	2.024	2.206	2.088	2.139	1.929
Basisonderwijs	10.440	11.249	11.055	8.516	7.133

Uit de gegevens uit de jaarverslagen van het Departement van Onderwijs (zie: Tabel 2) blijkt, dat het leerlingenaantal van zowel het kleuter- als het basisonderwijs een neergaande trend vertoont, waarbij met name de daling in het leerlingenaantal in het basisonderwijs na 1970 bijzonder grote proporties heeft aangenomen.

Een ander gegeven uit Tabel 1 dat de aandacht verdient is de zgn. "vergrijzing" van de bevolking, zoals tot uiting komend in de ouden-van-dagen-afhankelijkheidsratio (d.i. het aantal 65-jarigen en ouder per 1.000 van de aktieve bevolking), die in de periode 1972-1981 gestegen is van 75 tot 98; echter, aangezien dit verschijnsel en haar implicaties voor het beleid buiten het kader van dit artikel vallen, wordt hier volstaan met het alleen maar signaleren ervan.

De onderwijsdeelname op Aruba

Het is een bekend gegeven dat de onderwijsdeelname op Aruba en op de Antillen in het algemeen, ondanks het feit dat wij geen leerplicht kennen, bijzonder groot is. Uit Tabel 3 kunnen we aflezen dat de onderwijsdeelname sinds 1960 een opgaande trend vertoont en dat volgens de uitkomsten van de Census 1981 de onderwijsdeelname-ratio voor de 6-11-jarigen thans boven de .99 en voor de 12—15-jarigen boven de .90 ligt.

Tabel 3: Percentage schoolgaanden per leeftijdscategorie: 1960, 1972 en 1981

Leeftijd	Census 1960	Census 1972	Census 1981	Leeftijd	Census 1960	Census 1972	Census 1981
2			26,8	14	73,6	88,3	96,2
3			40,2	15	58,9	77,3	91,9
4			76,6	16	34,4	65,8	84,2
5	33,2		93,7	17		45,8	64,5
6	53,6	69,4	98,3	18		25,9	45,6
7	87,3	96,6	99,1	19			25,3
8	92,9	96,5	99,7	20			15,0
9	94,4	97,4	99,6	21			8,6
10	94,6	97,6	99,6	22			4,5
11	94,8	97,5	99,5	23			3,1
12	93,3	96,3	99,6	24			1,6
13	84,4	94,8	98,8				

Deze zeer hoge onderwijsdeelnameratio's openen aan de ene kant gunstige perspektieven voor het invoeren van een meer geïntegreerd onderwijssysteem à la Grondleggend Algemeen Vormend Onderwijs (GAVO), zoals door de Beleidsnotacommissie voorgesteld, aangezien de aanwezige infrastruktuur (met name in termen van gebouwen en leerkrachten) blijkbaar voldoende ruim is om alle 4—15-jarigen op te kunnen vangen. Maar aan de andere kant houden deze zeer hoge onderwijsdeelname-ratio's ook in dat er binnen het bestaand systeem (met al zijn tradities en weerstanden) geëxperimenteerd zal moeten worden, terwijl de ervaringen elders (bv. Jamaica, maar ook Zweden) ons leren, dat het gemakkelijker is om onderwijsvernieuwingen in een zich expanderend onderwijssysteem te introduceren, dan in een onderwijssysteem als het onze, dat veeleer in een contractie- dan een expansiefase verkeert.

Het onderwijsrendement op Aruba

Wanneer wij spreken over "onderwijsrendement" is het goed om een onderscheid te maken tussen het "intern rendement", zoals tot uiting komend in de doorstromingspatronen binnen en tussen de verschillende schooltypen, en het "extern rendement", zoals ondermeer tot uiting komend in de (resulterende) geschooldheid van de (beroeps) bevolking.
Helaas vinden we in de in mei gepubliceerde "geselecteerde tabellen" bijna geen gegevens met betrekking tot het intern rendement: in deze publikatie vinden we wel gegevens inzake de leeftijdsverdeling van de leerlingen per schooltype, maar een specifikatie naar leerjaar (van waaruit de omvang van het zittenblijven afgeleid kan worden) ontbreekt.

In Tabel 4 is de leeftijdsverdeling van de leerlingen van het basisonderwijs uitgezet en hieruit kunnen we aflezen dat ten tijde van de Census 1972 12,2 percent van de B.O.-leerlingen 13 jaar en ouder was, een percentage dat in 1981 gedaald was tot 7,3 percent. Deze percentages zeggen op zich na-

tuurlijk niet zoveel over het intern rendement en daarom ook is tevens gekeken naar de ratio van de 13 jaar en ouderen tot de 11- en 12-jarigen, die in 1972 en 1981 respektievelijk .48 en .30 bedroeg.
Maar ook deze ratio's zijn moeilijk interpreteerbaar en daarom is in Tabel 5 de leeftijdsverdeling van de leerlingen van de 6de klas van het basisonderwijs die in november 1981 deelgenomen hebben aan de toelatingstest tot het voortgezet onderwijs, gespecificeerd naar spreektaal thuis, uitgezet.

Uit Tabel 5 kunnen we aflezen dat in het schooljaar 1981/82 slechts 52,8 percent van de leerlingen van de 6de klas van het basisonderwijs de theoretisch te verwachten leeftijd van leerlingen die nooit zijn blijven zitten had en dat 26,6 percent van de leerlingen van de 6de klas waarschijnlijk één (1) keer, 17,6 percent waarschijnlijk twee (2)

Tabel 4: De leerlingen van het basisonderwijs naar leeftijd: 1972 en 1981

Leeftijd	Census 1972 M.	Census 1972 V.	Census 1981 M.	Census 1981 V.	Leeftijd	Census 1972 M.	Census 1972 V.	Census 1981 M.	Census 1981 V.
5	....	....	1	1	13	464	357	214	163
6	450	453	313	294	14	196	141	71	43
7	623	665	451	472	15	39	52	14	11
8	712	665	586	550	16	24	12	2	3
9	744	746	515	531	17	5	11	2	–
10	835	723	587	558	18	2	1	–	–
11	764	800	503	516	19+	.....	.....	–	1
12	604	546	384	369	Totaal	5.492	5.172	3.644	3.512
						10.664		7.156	

Tabel 5: Leeftijdsverdeling leerlingen B.O.-6 naar spreektaal thuis: november 1981

Leeftijd	*Pap.*	*Ned.*	*Eng.*	*Overig*	*Onbekend*	*Totaal*
≤ 12.1	316 (50,7)	51 (87,9)	33 (53,2)	13 (35,1)	106 (52,5)	519 (52,8)
12.2 - 13.1	185 (29,7)	6 (10,3)	12 (19,4)	7 (18,9)	51 (25,2)	261 (26,6)
13.2 - 14.1	107 (17,2)	1 (1,7)	17 (27,4)	12 (32,4)	36 (17,8)	173 (17,6)
≥ 14.2	15 (2,4)	–	–	5 (13,5)	9 (4,5)	29 (3,0)
TOTAAL	623	58	62	37	202	982

keer en 3 percent waarschijnlijk drie (3) of meer keren is blijven zitten.
Vergeleken met de gegevens uit het rapport "Leerplan en leidraad", waaruit blijkt dat van het cohort 1963 slechts 28,1 percent de 6de klas zonder te doubleren heeft bereikt, kunnen we, wat het intern rendement van het basisonderwijs betreft, wel van een vooruitgang spreken, maar in meer absolute termen bekeken, stemt het beeld uit 1981 ons even somber.

Wat de geschooldheidsgraad van de arubaanse (beroeps) bevolking betreft, zien we in Tabel 6 dat de resultaten van de Census 1981 in dit opzicht een gunstiger beeld te zien geven dan de uitkomsten van de vorige volkstelling, immers: de modus van de verdeling is verschoven van "lager niveau" naar "uitgebreid lager niveau", terwijl ook in de categorieën "middelbaar niveau" en "semi hoger niveau" vooruitgang is geboekt. Opvallend is echter de teruggang in het percentage universitair geschoolden, dat thans op Aruba lager ligt dan het vergelijkbare percentage voor de Antillen in zijn totaliteit.

Tabel 6: De werkzame bevolking van 14 jaar en ouder naar opleiding: 1972 en 1981

	Census 1972		*Census 1981*	
Opleidingsniveau	*f.*	*%*	*f.*	*%*
Geen onderwijs	....	....	243	1,0
Lager niveau	6.564	42,4	7.160	30,4
Uitgebreid lager niveau	5.884	38,0	11.098	47,1
Middelbaar niveau	1.155	7,5	3.351	14,2
Semi hoger niveau	979	6,3	1.598	6,8
Hoger niveau	194	1,3	112	0,5
Onbekend	695	4,5	1	0,0
TOTAAL	15.471	100	23.563	100

Een meer volledig en ook gedetailleerder beeld van de geschooldheidsgraad van de arubaanse (beroeps) bevolking vinden we in Tabel 7 en hieruit kunnen we aflezen dat, ondanks de gestegen onderwijsdeelname (zie: Tabel 3), nog altijd zo'n 58,6 percent van het niet-schoolgaande deel van de bevolking van 15 jaar en ouder niet op een voltooide voortgezette opleiding kan bogen en dat tenminste 2,8 percent van dit deel van de bevolking analfabeet is.

Gelijke kansen op Aruba?

In het voorgaande hebben wij gezien dat het onderwijsrendement op Aruba, zowel voor wat betreft het "intern rendement" (zie: Tabel 4 en 5), als voor wat betreft het "extern rendement" (zie: Tabel 6 en 7), nog altijd heel wat te wensen overlaat. Maar het is ook bekend, dat niet alle groeperingen in dezelfde mate het slachtoffer

worden van dit dysfunktioneren van ons onderwijssysteem en in talrijke publikaties (o.a. "Kabes duru?", het UNESCO-rapport en de BNC-nota) is deze ongelijkheid van onderwijskansen steeds weer aan de orde gesteld. Aan de hand van de in mei gepubliceerde uitkomsten van de Census 1981, zal in het onderstaande de ongelijkheid van onderwijskansen tussen de taalgroepen, de sociaal-economische klassen, de sexen en tenslotte ook de generaties nader bekeken worden.

Helaas is het zo, dat de in mei gepubliceerde "geselecteerde tabellen" geen gegevens bevatten die een zicht geven op de door o.a. A. C. Prins-Winkel gesignaleerde ongelijkheid van onderwijskansen tussen de taalgroepen, maar bezien we Tabel 5, dan vinden we daarin opnieuw een bevestiging van de bekende conclusie uit "Kabes duru?" (pag. 131): "Papiamentusprekende leerlingen ondervinden over het algemeen meer vertraging bij het doorlopen van de basisschool, dan Nederlandssprekende leerlingen".

Maar het is ook bekend (vooral omdat de tegenstanders van het invoeren van het Papiamento als onderwijsinstruktietaal dit tot vervelens toe herhalen), dat er ook sprake is van een ongelijkheid van onderwijskansen tussen de sociaal-economische klassen, zoals valt af te lezen uit Tabel 9, waarin als indicatie voor de sociaal-economische klasse het inkomen van het gezinshoofd is gehanteerd.

(N.B. Teneinde de indeling naar inkomenscategorie uit Tabel 9 in perspektief te plaatsen, is in Tabel 8 de inkomensverdeling van alle loon- en salaristrekkers, volgens dezelfde categorieën, uitgezet).

Tabel 7: Niet-schoolgaande deel van de bevolking van 15 jaar en ouder naar sexe en opleiding: 1981

	Man		Vrouw		Totaal	
Opleidingsniveau	*f.*	*%*	*f.*	*%*	*f.*	*%*
Geen	474	2,5	655	3,1	1.129	2,8
L.O. niet-voltooid	2.588	13,6	3.539	16,8	6.127	15,3
voltooid	4.105	21,6	5.920	28,1	10.025	25,0
L.B.O. niet-voltooid	1.608	8,4	1.292	6,1	2.900	7,2
voltooid	3.863	20,3	2.934	13,9	6.797	16,9
A.V.O. niet-voltooid	1.268	6,7	2.054	9,7	3.322	8,3
voltooid	1.677	8,8	2.568	12,2	4.245	10,6
M.B.O. niet voltooid	249	1,3	133	0,6	382	1,0
voltooid	2.014	10,6	1.176	5,6	3.190	7,9
H.B.O. niet voltooid	110	0,6	47	0,2	157	0,4
voltooid	978	5,1	764	3,6	1.742	4,3
W.O. niet-voltooid	7	0,0	–	–	7	0,0
voltooid	101	0,5	19	0,1	120	0,3
Onbekend	1	0,0	1	0,0	2	0,0
TOTAAL	19.043	100	21.102	100	40.145	100

De vrouwen zijn thans bezig om hun historische onderwijsachtergrond met rasse schreden in te halen. Het Colegio Arubano is daar het juiste voorbeeld van.

Tabel 8: Loon- en salaristrekkers naar inkomenscategorie: 1981

Modaliteit van het dienstverband:	INKOMEN				
	Geen	Laag	Midden	Hoog	Onbekend
Vaste betrekking	167	8,660	13.146	1.424	180
Losse dienst	82	629	182	–	17
TOTAAL	249 (1,0%)	9.289 (37,9%)	13.328 (54,4%)	1.424 (5,8%)	197 (0,8%)

N.B. Laag = minder dan f. 650,— per maand.
Midden = f. 650,— tot f. 3.000,— per maand.
Hoog = meer dan f. 3.000,— per maand.

Tabel 9: Bevolking van 2 jaar en ouder naar bezoek dagschool en naar inkomenscategorie van het gezinshoofd: 1981

Schooltype	Laag	Midden	Hoog	Geen/Onb.	Totaal
Peuter	86 (12,7)	466 (68,7)	90 (13,3)	36 (5,3)	678 (100)
Primair, waaronder:	2.328 (25,8)	5.311 (58,9)	803 (8,9)	579 (6,4)	9.021 (100)
Kleuter	414 (22,2)	1.172 (62,8)	148 (7,9)	131 (7,0)	1.865 (99,9)
Basis	1.914 (26,7)	4.139 (57,8)	655 (9,2)	448 (6,3)	7.156 (100)
Secundair, waaronder:	1.441 (25,9)	3.200 (57,4)	620 (11,1)	312 (5,6)	5.573 (100)
L.B.O.	794 (34,3)	1.287 (55,6)	83 (3,6)	151 (6,5)	2.315 (100)
Mavo	520 (23,0)	1.389 (61,4)	241 (10,6)	112 (5,0)	2.262 (100)
Havo/VWO	127 (12,8)	524 (52,6)	296 (29,7)	49 (4,9)	996 (100)

Vergelijken wij de verdeling naar herkomstmilieu van de leerlingen van het secundair onderwijs in zijn totaliteit met de verdelingen per afzonderlijk schooltype (i.c. LBO vs. Mavo vs. Havo/VWO), dan blijkt uit Tabel 9 dat leerlingen afkomstig uit de hogere sociaal-economische klasse een beduidend grotere kans hebben om naar de hogere vormen van het secundair onderwijs door te stromen dan de leerlingen afkomstig uit de lagere sociaal-economische klasse; ziehier opnieuw een staving van de stelling dat ons huidig onderwijssysteem de bestaande maatschappelijke ongelijkheid (zie: Tabel 8) trouw reproduceert.

Afgaande op de commentaren die men zo hoort, bestaan er m.i. wat misverstanden met betrekking tot de ongelijkheid van onderwijskansen tussen de sexen hier op Aruba. Gaan we terug naar de gegevens uit Tabel 7, dan blijkt hieruit de algemene stelling over de achterstelling van de vrouwen inderdaad ook voor wat betreft het onderwijs op te gaan, in de zin dat uit deze tabel blijkt, dat de geschooldheidsgraad van het vrouwelijk deel van de niet-schoolgaande bevolking van 15 jaar en ouder inderdaad lager is dan die van het mannelijk deel.
Zo zien we dat 48 percent van de niet-schoolgaande vrouwen van 15 jaar en ouder geen of slechts een (al dan niet voltooide) lagere schoolopleiding had, terwijl het vergelijkbare percentage voor de mannen 37,7 percent bedroeg. En aan het andere eind van de scala zien we dat slechts 10,1 percent van de niet-schoolgaande vrouwen van 15 jaar en ouder een (al dan niet voltooide) middelbare of hogere (beroeps) opleiding had, terwijl het vergelijkbare percentage voor de mannen 18,1 percent bedroeg.
Maar zoals uit Tabel 11 blijkt, dient deze geringere geschooldheidsgraad van het vrouwelijk deel van de niet-schoolgaande bevolking van 15 jaar en ouder voornamelijk toegeschreven te worden aan de achterstelling die in het verleden bestond, want bezien we de gegevens uit Tabel 10, dan blijkt hieruit dat de huidige generatie schoolgaande vrouwen de rollen heeft omgekeerd.
Zo bijvoorbeeld kunnen we uit Tabel 10 aflezen dat, hoewel de onderwijsdeelname in de jongere leeftijdscategorieën (i.c. 12-14 jaar) praktisch gesproken voor beide sexen gelijk is (doch overigens in de oudere leeftijdscategorieën (i.c. 16; 18 jaar) bij de vrouwen hoger ligt dan bij de mannen, vooral als we bedenken dat het overgrote deel van de in het buitenland studerenden van het vrouwelijk geslacht is), de vrouwen door de bank genomen op een jongere leeftijd naar het voortgezet onderwijs doorstromen en daarbij in vergelijking tot de mannen vaker naar de hogere vormen van het voortgezet onderwijs gaan.
De conclusie is dan ook gerechtvaardigd dat de vrouwen thans bezig zijn om hun historische onderwijsachterstand met rasse schreden in te halen, zoals elke toevallige bezoeker van het Colegio Arubano in een oogopslag kan zien.
Wat tenslotte de ongelijkheid van onderwijskansen tussen de generaties betreft, zien we in Tabel 11 dat zowel voor het mannelijk, als het vrouwelijk deel van de niet-schoolgaande bevolking van 15 jaar en ouder geldt dat de geschooldheidsgraad van de jongeren hoger is dan die van de ouderen. Zoals te verwachten, is het percentage ongeschoolden (i.c. geen of een niet-voltooide lagere schoolopleiding) bij de oudste leeftijdscategorie het grootst, maar als we zien dat iets meer dan 40 percent van de 55 jaar en ouderen ongeschoold is, dan moeten wij de bewering dat het onderwijs vroeger beter was met een behoorlijke korrel zout nemen.

Tabel 10: De bevolking van 12 - 14 - 16 - 18 jaar naar sexe en schoolbezoek: 1981

	12-jarigen		14-jarigen		16-jarigen		18-jarigen	
Bevolking,	M.	V.	M.	V.	M.	V.	M.	V.
Bevolking waarvan:	531	530	585	511	644	641	693	706
op school	530 (99,8)	527 (99,4)	564 (96,4)	490 (95,9)	527 (81,8)	555 (86,6)	320 (46,2)	318 (45,0)
waarvan:								
BO, BuO	410 (77,4)	379 (71,9)	96 (17,0)	53 (10,8)	5 (0,9)	5 (0,9)	1 (0,3)	2 (0,6)
VO (+),	120 (22,6)	148 (28,1)	468 (83,0)	437 (89,2)	522 (99,1)	550 (99,1)	319 (99,7)	316 (99,4)
waarvan:								
LBO	19 (15,8)	9 (6,1)	241 (51,5)	139 (31,8)	313 (60,0)	215 (39,1)	123 (38,6)	80 (25,3)
Mavo	73 (60,8)	105 (70,9)	170 (36,3)	232 (53,1)	130 (24,9)	230 (41,8)	47 (14,7)	117 (37,0)
Havo/VWO	27 (22,5)	34 (23,0)	57 (12,2)	66 (15,1)	63 (12,1)	87 (15,8)	60 (18,8)	77 (24,4)
Overig	1 (0,8)	-	-	-	16 (3,0)	18 (3,3)	89 (27,9)	42 (13,3)

Tabel 11: Niet-schoolgaande deel van de bevolking van 15 jaar en ouder naar leeftijd, sexe en opleiding: 1981 (percentages)

Opleidingsniveau:	15-34 jaar M.	V.	35-54 jaar M.	V.	55 jaar en ouder M.	V.
Geen	0,6	0,8	0,9	1,4	10,5	11,4
L.O. niet-voltooid	8,5	7,6	13,8	19,6	27,1	32,9
voltooid	14,1	15,3	25,7	37,6	33,6	40,7
L.B.O. niet-voltooid	14,2	11,2	4,3	2,7	0,7	0,3
voltooid	29,6	23,7	14,2	7,5	6,7	2,6
A.V.O. niet-voltooid	6,7	11,1	7,8	11,0	4,4	4,3
voltooid	10,9	18,5	7,7	8,6	5,3	3,8
M.B.O. niet-voltooid	1,9	0,8	1,0	0,6	0,4	0,2
voltooid	7,9	6,8	16,1	6,2	7,4	1,8
H.B.O. niet-voltooid	0,7	0,2	0,5	0,2	0,3	0,2
voltooid	4,5	3,9	7,1	4,4	3,1	1,7
W.O. niet-voltooid	—	—	0,1	—	0,1	—
voltooid	0,4	0,1	0,8	0,1	0,4	0,0
Onbekend	—	—	—	—	0,0	0,0
TOTAAL (N =)	9.208	9.613	6.416	7.320	3.419	4.169

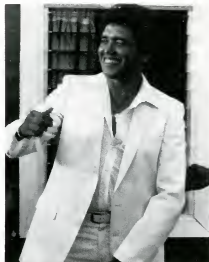
Een ander opvallend gegeven is het hoge percentage (i.c. 25,7 percent van de mannen en 37,6 percent van de vrouwen) van de 35 — 54-jarigen met alleen maar een lagere schoolopleiding en het hoge percentage (i.c. 20,9 percent van de mannen en 22,3 percent van de vrouwen) van de 15-34-jarigen met een niet-voltooide voortgezette (beroeps) opleiding: ziehier een uitdaging aan allen die zich op het gebied van de (remediërende) volwasseneneducatie bewegen.

Bij wijze van conclusie

Bezien we de hierboven geschetste stand van zaken met betrekking tot de onderwijsdeelname, het onderwijsrendement en de ongelijkheid van onderwijskansen op Aruba, zoals af te leiden uit de uitkomsten van de Census 1981, dan moeten wij ons wel afvragen: is dit "Enseñansa pa un i tur"? ●

Konsenshi versus disiplina di partido

*Aki na Aruba e definishon di kiko ta un gran lider ta parse di ta: Un persona ku por kambia un mentira den un berdat! Den demokrasianan parlamentario ta algo masha aseptá i normal, ku den asuntonan di konsenshi, e disiplina di partido ta bira algo di segundo rango. No ta nada straño ku lidernan di partidonan ku ta operá den un sistema di demokrasia parlamentario, ta deklará abiertamente ku den tal kaso kaminda e konsenshi ta hunga un papel grandi, e disiplina di partido lo no ser apliká i ku tur miembro di partido ta **liber** pa vota segun nan konsenshi. Bo por ripará esaki bon kla den paisnan kaminda stashonamento di armanan nuklear ta forma un problema, of kaminda nan kier pasa un lei pa aborto. Miembronan di un partido den tal pais ta liber pa vota den e asuntonan aki segun nan konsenshi.*
*Aki na Aruba, sinembargo, e lider di MEP ta bòlto e tradishon aki kompletamente i ta proklamá abiertamente e "berdat" segun Betico Croes. Den un demokrasia, e ta deklará gewon, e mayoría di voto ta mas importante ku konsenshi di miembronan individual di partido. Segun e lider di MEP bo por vota solamente segun bo konsenshi, si e mayoría den konseho di partido ta di akuerdo ku bo. Loke ta mas remarkabel ainda ta ku **ningun** partido of instansia a kuestioná e aspekto fundamental di e asunto aki.*
*Esaki ta demonstrá, segun nos, e falta di sinseridat i di **moral** politiko serka e partidonan lokal. No solamente esaki a keda demonstrá dor di e falta di atenshon ku nan a duna na e tendensia straño ku nos ta señala den e partido MEP. Tambe e kiebra oportunista di algun miembro for di AVP a demonstrá bon kla, muy en partikular den e kaso di Adri de Palm, ku prinsipio politiko ainda ta algo masha barata. Adri de Palm a demonstrá ku, si por tin un desaroyo positivo den politika (den persona di Charro Kelly por ehèmpel, ku a purba trese onestidat bek den politika), esaki lo keda destruí mesora pa aktonan bochornoso manera esun di de Palm. Aktonan oportunista asina no solamente ta baha e poko kredibilidat di e politiko en kuestion, pero tambe ta sigui duna forsa na e impreshon ku politika ta korumpí. E ta reforsá tambe un mentalidat ku mas i mas ta riparabel ront di nos: pa bo yega na bo meta tur kos ta permití. Si e mentalidat aki haña reis den pueblo, lo ta masha probabel ku aki poko tempo no por konfia niun hende mas aki na Aruba, pasó pa un pinga nan lo laga bo kai i traishoná bo. E ta un mentalidat ku lo debilitá e resistensia di nos pueblo pa influensianan anti-demokratiko, pa atakenan riba nos sistema hudisial, pa atakenan riba nos libertat di ekspreshon i riba otro derechonan fundamental humano. Pa por resistí e atakenan aki, un pueblo mester tin prinsipionan, mester tin sierto balornan ku e no por laga kai djis pa benefisio **personal.***
Ironia di bida ta ku a lo largo e mentalidat aki lo perhudiká kada siudadano. Historia di diferente país i di nos propio país a demonstrá esei. Hendenan ku a laga nan prinsipio den pasado kai pa komplasé sierto partidonan, awor ta haña nan mes den problema pasó un

ADRI DE PALM

*otro partido ta na mando i esaki por kambia atrobe! E abuso di poder ku kada partido ta apliká pa **kibra** prinsipionan i derechonan di hende, ta hopi grandi. Ku otorgamento di kas, di trabou, ku promoshon of "overplaatsing" konstantemente nan ta purba **kibra** derechonan i prinsipionan di siudadanonan.*
Nos ta biba den un komunidat chikito i e abuso ku sierto instanshanan por hasi di nan poder pa pone hende laga prinsipio kai ta hopi grandi. Esaki por sosode riba hopi nivel: na kas, na skol, den ofisina, den politika, tur kaminda. P'esei, si nos papia di prinsipio i di respet pa opinion di otro hende, nos kier men esaki riba tur nivel. Si bo no siña respetá otronan i bo mes riba nivel di bo propio famia, tampoko lo bo sa di hasi esaki riba otro nivel i viseversa. Ehèmpelnan di kon pa bende bo prinsipio pa propio benefisio lo aselerá e proseso di egoismo i oportunismo.
*Politikonan tin un responsabilidat sumamente grandi pa ku e proseso aki. Si keda demonstrá ku oportunismo ta **e manera** pa sobrebibí, esaki siguramente lo tin su efekto riba e pueblo den su totalidat. Di e manera ei e palabra "dignidat" lo keda solamente un palabra sin signifikashon.*
E reunion di eilandsraad a mustra bon kla ki prioridat e politikonan ta duna na oportunismo i kon pober e karakter di mayoría di nos representantenan ta. Ta hopi importante ku e kantidat kresiente di personanan i instansianan, ku tambe ta señala e degenerashon aki di nos politikonan i su efekto riba nos komunidat, uni forsa i usa tur medio posibel pa para e tendensia peligroso aki. Den seno di partidonan politiko mes, ta bira tempo, ora di postulá kandidatonan, ku kalidatnan manera onestidat, sinseridat, karakter i sintí demokratiko ta bai prevalesé riba elementonan manera ta kuanto plaka el a invertí of kon obediente e ta na su lider maksimo.
Si e kosnan aki no kambia, e direkshon den kual nos ta bayendo aworaki sigur sigur lo termina den e 'jungle' kaminda lo tin un 'free for all'! ●

E INVASHON NA GRENADA

Porfin Reagan a kere ku e sirkunstansianan tabata sufisiente faborabel pa invadi e pais Grenada, un isla ku apenas shen mil habitante. For di dia ku Maurice Bishop a kore ku e diktador Gairy (ku tabatin apoyo total di Merka) e gobierno merikano a buska un preteksto pa por a invadi e isla karibense aki. Hunto ku esei el a lansa un kampaña diplomatiko formal pa trata di isolá Grenada polítikamente i ekonomikamente. Den kurso di e ultimo sinko añanan aki e kampaña a ser intensifiká mas i mas. Sin duda Merka i su aliadonan konservador den e region karibense a kuminsa teme mas i mas ku Grenada por a forma un ehèmpel pa otro paisnan karibense. E politika ku Bishop tabata hibando na Grenada tabatin resultadonan fabuloso. Desempleo a baha di un 40 i piko porsiento te un 10%, analfabetismo a baha di un 60% te mas o menos 15%, kuido mediko a bira gratis, un gran kantidat di kas a wordo konstruí pa e pueblo.

Tur esakinan tabata resultadonan *fenomenal,* voral si nan wordo kompará ku e paisnan den vesindario, kaminda e asina yamá ayudo merikano mas bien a bai direktamente den e sako di e mandatarionan lokal, lagando e pueblo den un pobresa denigrante.

Ta bisto ku e efekto propagandista di e progreso drastiko riba tereno ekonomiko, kultural i sosial na Grenada, a kuminsa forma un fuente di prekupashon kresiente pa esnan ku tin interes pa e situashon di sub-desaroyo den e region karibense keda manera e ta. E menasanan pa Grenada a oumenta. Maniobranan militar a kuminsa aparesé den e besindario di Grenada, kousando un miedo kresiente serka e pueblo di Grenada.

Ki influensa esaki por tabatin riba e susesonan den e dianan ku Bishop a ser asesiná nos no sa. Echo ta ku un preshon konstante di amenasa por tin un efekto desastroso riba hende. Na hulandes tin un proverbio: "Een kat in het nauw maakt rare sprongen". Nos no sa si tur e menasanan di afó finalmente a kousa e divishon ekstremo den e liderato di Grenada. Nos no sa tampoko te na ki

MAURICE BISHOP

nivel forsanan di afó a *entamá* e gòlpi di estado na Grenada. Echo ta ku Maurice Bishop i gran parti di su ekipo di minister a keda asesiná *kobardemente.* Echo ta tambe ku gran mayoria di e pueblo no tabata sostené e gòlpistanan. Sigur sigur e echo ku e pueblo no tabata pará tras di e gòlpistanan lo a perkurá pa un kambio na su debido tempo. Historia di tur pais a mustra esei.

Pero, kiko a pasa? Merka a wak su chèns pa por invadi brutalmente e isla chikito, hunto ku algun di su kompinchinan ku debe Merka un fabor pa e tipnan ku nan a haña di e Caribbean Basin Plan, i a mete asina den un asunto netamente interno di un pais. Nos tin ku kondená esaki por kompleto. *Nunka* Grenada a forma un menasa pa e paisnan vesino. *Nunka* el a mustra un agreshon kontra paisnan vesino. E uniko agreshon ku a tuma lugá, tabata den e pais mes i p'esei tabata un asunto *kompletamente interno.* Merka atrobe a mustra ku e akto repudiabel aki ku e no tin ningun, pero ningun rèspet pa *soberania* di un pais. E argumentonan humano ku Merka a usa pa hustifiká e akto aki ta suavemente bisá *hipókrita.* E direktor di e 'medical school', kaminda e merikanonan mester tabata den peliger, segun Reagan, *mes* a deklará ku nan por a ser evakuá pasifikamente i ku ta e *invashon* a pone nan bida na peliger.

Si e prekupashon pa demokrasia di Merka tabata un motibo, dikon Merka no ta bai establese demokrasia na Haiti, El Salvador, Paraguay, Uruguay, Chili, Philipinas, Sur Korea, Brasil, Guatemala, Indonesia, Sur Afrika, tur paisnan ront mundo ku ta bon amigo di Merka, pero kaminda nan ta oprimí mayoria di e pueblo kruelmente.

No, loke Merka a hasi na Grenada tabata un akto brutal di imperialismo, ku tabata prepará for di hopi tempo kaba, ku e solo meta pa *para* e proseso di *emansipashon* di e paisnan pober ront mundo i pa salvaguardiá e posishon di Merka komo eksplotador prinsipal di Terser Mundo. E susesonan aki sin duda a krea un otro presedente (tabatin mas, Santo Domingo por ehempel) kaminda soberanía di paisnan, voral esnan chikito, ta keda masha limitá. Ta obvio ku esnan ku ta defende interesnan merikano of ku kier pa Merka defende e interesnan di un grupito lokal ku poder ekonomiko ta aploudi e invashon. Na Aruba tambe nos konosé e gruponan ei. Glenn Robles di ATIA a vosiferá bon kla ku e ta apoyá e invashon kompletamente. Nos tin duda si realmente ATIA ta wak e konsekuensianan geopolitiko ku e invashon por tin, pero fuera di esei nan ta mustra un *menospresio* inkreibel pa algo manera *soberanía di un pais.* Un aktitut asina solamente ta empeorá — i te asta ta hustifiká — e wega kontinuo di metemento den asuntonan interno di un pais, tambe di e 'otro banda'. Nan, esta ATIA, ta demostrá tambe ku soberanía di un pais ta *inferior* na interesnan ekonomiko, pasobra ta esaki ta finalmente e motibo prinsipal tras di e akshon di e gobierno di Reagan.

Di otro banda nos por tin elogio pa algun gobernante di Aruba ku a desaprobá e invashon. Anke ku a surgi serka nos, ora di lesa e deklarashonnan di nos gobernantenan, e pregunta si nan no a bisa esaki pasobra nan tampoko no kier wordo strobá den futuro dor di Merka ora nan mes manda e "gendarmerie" riba pueblo. Nos no por kere esei i p'esei nos ta kere ku nan reakshon ta en todo kaso mas ekilibrá ku esun di ATIA.

Pero, ta di spera sí ku e susesonan horibel ku a tuma lugá na Grenada promé ku e invashon, ta pone tur hende aki na Aruba pensa dos biaha, promé ku kuminsa ku algo peligroso manera un 'gendarmerie'. Den e kuadra aki ta bon pa sita un estadista hulandes ku a yeg'i ekspresá e siguiente palabranan signifikante: "Un ehersito ku no tin nada di hasi lo buska algo pa hasi!" ●

INTRODUKSHON

Den e di dos siman di oktober Aruba a haña bishita di sr. Peter Fodale, ku ta profesor na e universidat di Michigan, Merka. Profesor Fodale ta konosí komo eksperto riba e tereno di idioma i a skirbi tambe un buki tokante gramatika di papiamento ku lo mester wordo publiká otro aña na Merka. Den prensa nos a lesa ku e meta ofisial di e bishita aki tabata pa profesor Fodale orienta su mes pa asina determiná te na unda e lo por ofrese Aruba ayudo tekniko den "e planeamento di papiamento i e posibel introdukshon di papiamento den nos enseñansa".

Sorpresa

E bishita di profesor Fodale a bin komo un sorpresa pa Simar i tambe pa, entre otro, e komishon di gramátika, ku ta trahando ya pa basta tempo kaba riba gramátika di papiamento.
E preguntanan ku ta surgi serka nos ta: "Ta di kon ta solisita ayudo tekniko for di Merka riba e tereno di (introdukshon den enseñansa di) papiamento den e fase ku nos ta awor? Aruba mes no tin sufisiente eksperto riba e tereno linguístiko i di enseñansa pa hasi e trabou nesesario? Kon leu ta hasi uso aktualmente di e ekspertise lokal?"
E pregunta fundamental ta, sin embargo: "Ta den kuadra di kua maneho ta solisita ayudo tekniko di afó?"
Pa loke ta trata e delaster punto ta un echo ku te aínda ofisialmente nos gobierno insular no a tuma un desishon definitivo enkuanto introdukshon di papiamento den nos enseñansa. Esta, ta introdusi papiamento komo idioma di instrukshon den enseñansa sí of no? Te na kua klas lo introdusí papiamento komo idioma di instrukshon i na kua momento lo sigui ku un otro idioma di instrukshon? Ta kua idioma di instrukshon esaki lo bira, hulandes, spaño of ingles?
Den karta ku minister Veeris a manda pa skolnan e ta señala ku un di e problemanan ku ta eksisti aktualmente den e asunto di introdukshon di papiamento ta toka e INKLARIDAT pa ku sierto puntonan esensial. Den e karta aki sr. Veeris ta splika tambe ku e promé paso ku lo mester tuma ta pa kita e inklaridat aki dor di desishonnan politiko.
Desishonnan politiko ku lo mester toka:

a. E lugá i e papel deseá di e idioma maternal den enseñansa i e di dos idioma di instrukshon den enseñansa.
b. E prosedura ku lo implementá den introdukshon di papiamento (kiko lo mester sosode riba e tereno di planifikashon, investigashon, produkshon di material di enseñansa, rekapasitashon di maestronan, ets.).

Nos ta konkluí for di tur esaki ku lokual ta mas urgente aktualmente ta ku *mester* tuma sierto desishonnan *politiko*.
E diskushon riba tereno sikologiko, didaktiko i linguistiko ya a dura añanan largo i ta generalmente aseptá ku e konklushon di e diskushon aki no ta laga luga pa duda: *papiamento mester bai skol!*
Tambe pa loke ta trata e pregunta: "Te na kua klas ta introdusí papiamento den enseñansa basiko?" tabatin hopi diskushon i e argumentonan pro i kontra di un introdukshon limitá of un introdukshon den henter enseñansa basiko ta konosí. E opinion di Simar ta ku fundamentalmente nos no mester di ningun eksperto di afó pa yuda nos kontestá e preguntanan *aki riba menshoná.* Ta nos mes mester kontestá nan!
Awor, tanten ku nos mes no a kaba di determiná ta kiko basikamente nos kier, antó ta kon nos por bai solisitá ayudo tekniko di afó?

Balor kultural

Tokante e inklaridat aki nos tin ku rekonosé ku nos hermana isla Korsou ta un paso dilanti di nos. Manera ta konosí gobierno insular di Korsou resientemente a disidí ku lo introdusí papiamento komo idioma di instrukshon den henter enseñansa basiko i tambe ku na aña 1984 lo introdusí papiamento komo materia na skol. Anke lo por tin duda enkuanto e pregunta si isla di Korsou lo por bin kla ku e preparashonnan nesesario pa e fecha di 1984, e parti mas importante ta ku gobierno di Korsou a sera e periodo di diskushon i a tuma un desishon.
Lastimamente aki na Aruba te aínda nos no ta asina leu.

Hubentut ta wardando hopi aña kaba r

AYU
TEK
DI A

DI PAPIAMENTO:

iba introdukshon di papiamento na skol.

UDO NIKO FO?

Den un deklarashon ku sr. Betico Croes a duna na televishon en konekshon ku e bishita di sr. Fodale, el a laga sa ku gobierno di Aruba lo no bai introdusí papiamento den enseñansa manera na otro isla (Korsou?) i a deklará ku "gobierno di Aruba ke preservá papiamento komo un balor kultural historiko, desaroyá papiamento pa un tempo é por ta un lenga totalmente desaroyá, i na e momento aki nos papiamento ta bon pa introdusí den e promé klasnan komo un idioma vehíkulo ofisial, pero despues komo "materia". Ta di lamentá ku sr. Croes no a funda su opinion ku argumentonan di karakter sikologiko, didaktiko of linguistiko. Kon ku bai bin, *desishonnan* no a kai aínda.

"Ofendí"

Pa haña mas bista riba e "background" di e bishita di e profesor merikano nos a kombersá ku sr. Ramon Todd Dandaré, miembro di e komishon di gramatika. Nos a puntra sr. Ramon Todd Dandaré ta kiko lo por tabata e motibo di e bishita aki. El a informá nos ku e promé idea pa invitá sr. Fodale lo por a surgi na e okashon kaminda e arubiano Rob Martis, ku a gradua pa su PhD na Merka, a ofresé su tésis na sr. Betico Croes. Den e enkuentro aki a bin sali na kla ku profesor Fodale, kende a asistí sr. Martis den su estudio, ta skirbiendo un buki tokante gramatika di papiamento i lo ta un eksperto riba e tereno di papiamento. A base di e konosemento aki B.C. i Onderwijszaken a disidí di invitá sr. Fodale pa bin Aruba pa un orientashon den lus di ayudo tekniko. Sr. Todd Dandaré ta konsiderá e invitashon aki algo straño pa motibo ku ningun momentonan no a konsultá ku e komishon di gramatika tokante esaki. Ademas ta asina ku durante e bishita di e profesor, e komishon di gramatika no a haña ningun invitashon pa un kombersashon ku e profesor akí. Loke sí a sosodé ta ku e miembronan individual di e komishon a haña un invitashon telefoniko pa un kombersashon. Sr. Todd Dandaré: "E komishon a reklamá ku é no ta sinti su mes solamente pasá, pero tambe *ofendí* . . . For di oktober 1981 (!) nos a pidi un reunion ku B.C. pa papia tokante e trabou ku nos ta hasiendo i te awor nos no a haña ningun reakshon. I awor ta keda proba ku den 48 ora nan ta manda buska un hende di Merka pa bin "set up" un instituto linguístiko. B.C. a saka hopi plaka pa trese e persona aki sin ku nan tabata sa kiko e persona aki ta bin hasi".

Nos a puntra sr. Todd Dandaré si na su opinion ayudo tekniko di afó aktualmente ta nesesario. E opinion di sr. Todd Dandaré ta ku é ta konvensí ku Aruba mes tin sufisiente eksperto lokal ku por hasi e trabounan basiko i ku mester kuminsá pa hasi uso di esakinan promé ku bai solisitá ayudo di afó. I si en kaso mes ku ayudo tekniko resultá nesesario, esaki no nesesariamente lo mester ta di Merka tampoko nesesariamente den persona di profesor Fodale. Tin diferente otro

Ramon Todd Dandaré

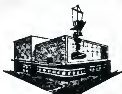
eksperto merikano ku a hasi mas trabou pa studio di nos papiamento i ku asta por papia papiamento, manera, por ehèmpel, Edward Bendix, John Burmingham i Roger Andersen.

Despues di su bishita di mas o menos un siman sr. Fodale a pone un proposishon riba papel pa un struktura di un instituto linguistiko.

Sr. Todd Dandaré: "E plan di Fodale no ta nada nobo. E komishon di gramátika tabatin un plan tambe pa funda un instituto linguístiko i ta presisamente pa, entre otro, diskutí e plan aki e komishon tin tanto tempo ta puntra un reunion ku B.C."

Dia 18 di oktober e komishon di gramátika a reuni ku diputado sr. Frank Croes, konsehero general di B.C., sr. Betico Croes i hefe di departamento di enseñansa insular, sr. Ronny Koolman, pa aklará e problema ku a surgi ront di e bishita akí. Den e reunion a yega na e siguiente konvenio:

Ta kambia e tarea di e komishon di gramátika. Anteriormente e tarea di e komishon aki tabata pa traha un gramátika pa nos papiamento (lokual lo usa den e introdukshon di papiamento na skol). Awor e tarea a bira: Elaborá, strukturá e tarea, di un instituto linguístiko ku no solamente lo mester bai kubri e trabou di konstrukshon di un →

gramatika, pero ku tambe lo bai guía introdukshon di papiamento den enseñansa i e studio sientífiko di nos lenga maternal.
E posishon ku sr. Fodale lo bai tuma den esaki no ta ful kla pa e komishon di gramatika te aínda. Segun informashon risibí, e profesor akí lo bira mas o menos un "konsehero eksterno" di e instituto ku lo keda instituí.
Finalmente sr. Todd Dandaré a duna nos su opinion tokante henter e asunto aki: "Loke ta pasa ta ku di banda di nos gobernantenan (en espesial gobierno di Aruba) tin un deskonfiansa den nos propio sientífikonan pa motibonan polítiko. Y pa motibonan (neo-) kolonial te aínda nos gobernantenan no kier mira e balor ku nos sientífikonan tin. Nos ta haña mucho mas rekonosemento pafó di Aruba ku aki na Aruba of Antiyas mes. Esaki indiskutiblemente ta kousa di hopi frustrashon serka nos akadémikonan. Mi ta kere ku si berdaderamente nos ta anhelá un berdadero independensia, antó esaki mester bai konhuntamente ku un desaroyo di un nashonalismo sano, na unda nos no por sinta mira ni rasa ni orígen ni klase sosial di nos hendenan, pasobra ta arubiano nos tur ta".

Nada konkreto

Redakshon di Skol & Komunidat tabatin tambe un kombersashon telefóniko ku sr. Ronny Koolman, hefe di Onderwijszaken, enkuanto e asunto Fodale. Den e kombersashon aki sr. Koolman a afirmá ku e bishita di sr. Fodale tabatin un karákter di orientashon i ku sr. Fodale a reuní ku diferente instansia i persona. Riba nos pregunta ta kiko tabata e motibo di e invitashon di profesor Fodale, sr. Koolman a laga sa ku nos ta yegando den "tijdnood" den e asunto di papiamento, esta, ku diferente trabou no ta kla aínda. Sr. Koolman a referí aki na e komishon di gramátika ku aktualmente ta trahando 1/2 dia pa siman riba e tarea di konstrukshon di un gramátika i ku e tempo aki no ta sufisiente pa kaba ku e trabou.
Pa e motibonan aki, i ya ku tabata konosí ku sr. Fodale ta un "eksperto" riba e tereno di gramátika di papiamento, a dididí di invitá su persona pa un bishita di orientashon. Sr. Koolman a admití ku en berdat no a kai niun desishon aínda enkuanto introdukshon di papiamento i a laga sa ku esaki tambe tabata un di e puntonan den e kombersashonnan hibá ku sr. Fodale.
Pa loke ta trata e posishon di profesor Fodale den e instituto linguístiko ku lo keda instituí: lo bai tin un kombersashon entre Onderwijszaken i e komishon di gramátika pa, entre otro, diskutí esaki. Despues di e kombersashonnan entre Onderwijszaken i e komishon di gramátika, Onderwijszaken lo traha un konseho ku lo bai B.C. i finalmente ta B.C. lo mester tuma desishon.
Pa e instituto linguístiko aki sr. Ronny Koolman a informá nos ku e intenshon ta pa nombra algun (dos?) arubiano den servisio di gobierno insular pa traha "full time" den e instituto aki.
Finalmente sr. Koolman ta asentuá ku te aínda no tin nada konkreto palabrá ku profesor Fodale. Sí ta asina ku sr. Fodale tabata tin intenshon kaba di bin Aruba otro aña en konekshon ku kontinuashon di un estudio ku é ta hasiendo di gramátika di papiamento.

Konklushon

A base di e informashonnan ku nos por a haña tokante e bishita di sr. Fodale, nos ta yega na e konklushon ku e desishon pa e invitashon aki a sosodé mucho purá i sin konsultá ku otro instansia.
Ariba su mes ta un señal positivo ku tin un muestra di interes di nos gobernantenan pa e problemátika di introdukshon di papiamento i nos lo por interpretá e invitashon di sr. Fodale di tal manera.

Pero nos ta kere ku nos gobernantenan lo duna muestra di un interes *real* den e problemátika aki, ora ku por fin nan disidí di tuma un desishon firme, un desishon ku lo mester ta basá riba argumentonan sikológiko, didáktiko i linguístiko serio, ku e interes di e mucha arubiano primariamente na bista. Ya a perdè demasiado aña i tempo kaba i mientras tanto no a krea ningun (of kasi ningun) di e kondishonnan ku al fin lo mester hasi e introdukshon di papiamento posíbel. Pues, nos tin hopi aña mas pa bai. Papiando di "tijdnood". . . ●

Informashon di FAVI pa skolnan

Tur biaha ku FAVI su vise-presidente señora Guillermina Thiel-Caster (siego, ama di kas, mama di tres yu) ta sintá dilanti di un klas di mucha pa duna nan informashon, e efekto ta mashá positivo. E, ku su akompañante, ta trese slaitsnan pa munstra, alfabetnan di braille, i tur klase di medionan ausiliar ku siegonan sa uza pa nan por hiba un bida mas normal posibel.
Un di e partinan di e programa di informashon di FAVI pa muchanan di skol, ku ta hasi mas impreshon riba e alumnonan, ta ora e akompañante di señora Thiel ta bisti algun alumnonan un brel di weldu kompletamente preto i ta laga nan hasi sierto kos sin mira. E ora ei, di repiente, nan ta komprondé, ku pa hopi kos den nos bida, nos bista no ta absolutamente nesesario. Spesialmente e muchanan di e klasnan mas haltu di skolnan básiko ta mashá habrí pa e informashon i sa bini ku un avalancha di pregunta.

Tur skolnan na Aruba por hasi uzo di e programa di informashon pa muchanań di FAVI. Si nos por influensiá hubebtut, nos por tin un bon speransa ku den e generashon ku ta sigui nos, e aktitut pa ku esnan sin bista i esnan ku bista limitá pa ku tur otro persona ku hendikèp lo kambia radikalmente. Esnan siego, esnan ku bista limitá i tur otro persona ku hendikèp ta anhelá e kambio ei mashá. Diferente skol ya kaba a hasi uzo di nos programa di informashon pa muchanan; algun di nan ta invitá nos tur aña.
Pakiko abo tambe no ta invitá nos pa bini duna un les mashá interesante di "maatschappijleer"? Tur kabesante i tur maestro por libremente yama nos tanto di skolnan di señansa básiko, komo di skolnan di señansa sekundario. E number di telefon di señora Thiel mes ta: 28712. Tambe por yama e sentro di aktividat di FAVI na telefon 25222 i si bo a lubidá, bo por hay'e den e buki di telefon. Nos ta warda hopi yamada. ●

INGEZONDEN

AAN:
De heren Inspekteurs van het Mavo-onderwijs,
de Koordinator van het Mavo-onderwijs,
en de Direkteuren van alle Mavoscholen van Aruba.

Aruba, oktober 1983

Dames en Heren,

Het gaat niet goed met het Mavo-onderwijs op Aruba. Voor niemand van u zal dat nieuws zijn. Een blik op de examenresultaten der laatste jaren spreekt boekdelen en u kent de cijfers beter dan ik.
Ontegenzeggelijk hebben externe faktoren hun negatieve invloed (gehad) op de ontstellende daling van het percentage geslaagden. Als op de arbeidsmarkt geen emplooi is voor Mavo-gediplomeerden zal uiteraard de animo, in vier jaar daarvoor af te studeren, niet groot zijn. Aangezien dit probleem in het hele koninkrijk geldt, zien we dan ook dat ook in Nederland en op de andere eilanden de resultaten een dalende lijn vertonen.
Als deze externe faktor de enige oorzaak was van onze zorg,dan mogen we, met de nu pas inzettende recessie op onze eilanden, ons hart wel vasthouden. Bovendien, als deze en andere externe faktoren de enige boosdoeners waren, zouden wij er geen enkele greep op hebben en heeft deze brief geen zin.
Ik geloof dat geen rechtgeaard onderwijzer vrede heeft met de huidige gang van zaken, waarbij, ondanks alle inspanning en persoonlijke inzet van velen, ieder jaar weer gekonstateerd moet worden dat de examenuitslagen een lager percentage geslaagden laat zien.
Ik geloof dat het zin heeft de hand in eigen boezem te steken en interne faktoren te zoeken, omdat ik ervan overtuigd ben dat die er zijn. Faktoren dus vanuit het Mavo-onderwijs zelf, die mede oorzaak zijn van de produktievermindering. Faktoren dus, waar wij wel invloed op hebben, die wij wel kunnen elimineren bij een gekoordineerde en gezamenlijke aanpak.
Koördinatie en gezamenlijke aanpak is de zorg van inspektie, koordinator en direkteuren; in die volgorde.
In de tijd dat de Mavo nog Mulo was, was de regeling van het examen eenvoudig en duidelijk: De schriftelijke examens kwamen kant en klaar uit Nederland en het mondeling examen daarna werd gezamenlijk afgenomen.
De meesten van u zullen zich die jaarlijkse twee weken in juni in club Caribe nog wel herinneren, omdat u die toen als examinator meemaakte. U zult daar waarschijnlijk, evenals ik, zeer plezierige herinneringen aan bewaren. De opleiders waren er zich van bewust dat de eigen kandidaten door kollega's werden geëxamineerd en men zorgde er wel voor goed voor de dag te komen. De kandidaten, zich van hetzelfde bewust, zorgden ervoor hun zaakjes behoorlijk onder de knie te hebben, indien ze dat diploma aan het eind van de dag in bezit wilden krijgen.
Het percentage geslaagden lag toch voor alle scholen in ieder geval boven de tachtig procent.
Vanaf 1972, toen het Mavo-onderwijs de vierde klas had bereikt, werden de schoolexamens ingevoerd. Omdat de gelijkvormigheid en het gelijke niveau van alle Mavo's toen nog hoog in het vaandel geschreven stonden, werd het vanzelfsprekend gevonden dat de schoolonderzoeken voor alle vakken in sekties werden samengesteld en op alle scholen onder gelijke kondities afgenomen en er gelijke normen werden gehanteerd bij de korrektie.
Het mondeling tentamen werd afgenomen in het bijzijn van een vakkollega van een andere school, waarvoor de scholen een week stillagen in mei of juni.
In de loop der jaren werden langzaam maar zeker de touwtjes gevierd: Niemand was verplicht in de sekties mee te werken en steeds meer gingen voor steeds meer vakken eigen tentamens samenstellen. Het rouleersysteem van het mondeling tentamen werd afgeschaft en de kandidaten worden nu door de eigen leraar alleen gehoord. De Avond-Mavo's gingen steeds meer een eigen koers varen. Tenslotte werd enkele jaren geleden het S.E. plotseling met een maand vervroegd.

Hoewel ervan overtuigd dat uitsluitend met de beste bedoelingen al deze wijzigingen werden doorgevoerd en elke maatregel op zich een verbetering bedoelde te zijn, genomen vooral in het belang van de kandidaat, kan ik me niet aan de stellige indruk onttrekken dat alle maatregelen bij elkaar geleid hebben tot een voor diezelfde kandidaat zeer ongunstige situatie.
Interne faktoren dus, die mede geleid hebben tot de zeer geringe produktie in ons Mavo-onderwijs, een stuk geringer als b.v. op Curacao dit jaar. U hebt die cijfers in de krant kunnen lezen.
Op een rijtje:
1. De kandidaat mist twee volle maanden in het examenjaar en dat is één teveel. Immers, de leraar is wel aanwezig, maar het examen is geheel achter de rug vanaf de eerste helft van mei.
2. De leraar mist de stimulans van de kollega van de andere school aan zijn examentafel. De kandidaat die van het vreemde gezicht, waarvan hij weet die tegen te komen aan datzelfde tafeltje.
3. De opleiders, vooral diegenen die niet in de sekties meewerken, groeien uit elkaar, waardoor inhoudelijke en niveau-verschillen ontstaan.
4. Er ontstaat een steeds grotere diskrepantie tussen de gemiddelden van S.O.'s en S.E. Colegio Arubano heeft een paar jaar geleden al aan de bel getrokken en houdt nu nog bijna uitsluitend rekening met het S.E.-cijfer.
5. Door het loslaten van de onderlinge, vanzelfsprekende kontrole bij de examens groeit bij de ouders het wantrouwen t.o.v. de Mavo's. Ze gaan, hoofdzakelijk geleid door roddelpraatjes, steeds meer onderscheid maken tussen z.g. goede en slechte Mavo's. De direkteuren hebben daar weinig verweer tegen nu er geen gekommitteerden meer zijn.
Teneinde een keer te brengen in de rampzalige ontwikkeling van de laatste jaren, wil ik aandringen op een viertal maatregelen, hieronder gemotiveerd vermeld:
1. *Ik pleit ervoor het mondeling S.O. weer in juni af te nemen in het bijzijn van een gekommitteerde en daarvoor de andere lessen op te schorten voor zover noodzakelijk.*
Het tijdverlies voor de lagere klassen wordt gekompenseerd door de ongestoorde schoolgang gedurende de loop van het jaar. De examenkandidaten winnen daardoor ruim een maand les en bovendien nog de lessen die nu vóór het S.E. gebruikt worden om mondeling af te nemen. De opleiders blijven ook in mei en juni hun salaris werkelijk verdienen. Omdat de uitslagen van het S.E. zo laat binnenkomen, kan niemand in de verleiding komen rekening te houden met die uitslagen bij het vaststellen van het mondeling cijfer als dat half juni wordt afgenomen.
2. *Deelname aan de sekties en de gemeenschappelijke S.O.'s te verplichten en inzage daarvan van te voren zoveel mogelijk te voorkomen. Het bezoeken van de vergaderingen dient verplicht gesteld te worden.*
Ik pleit hiervoor, omdat er een groeiend onbehagen, c.q. wantrouwen is t.o.v. degenen die niet deelnemen en omdat er gevallen van misbruik bekend zijn, omdat de opleiders vaak weken van tevoren weten wat er gevraagd gaat worden. Het werk in de sekties is frustrerend voor de trouwe deelnemers, omdat de vergaderingen steeds slechter bezocht worden en de absenten zich onttrekken aan het werk daarvoor. Een suggestie: Voor zover we nog parallel lopen met Curacao, zouden misschien tentamens kunnen worden uitgewisseld.
3. *De overgangsnormen te herzien (verzwaren) en uniform op alle scholen in te voeren.* →

Ontstellende daling van het aantal geslaagden.

Caribe Club: prettige herinneringen

De opleiders worden gekonfronteerd met een toenemend aantal kandidaten die de opleiding in de vierde klas niet aankunnen en daar in snel tempo afzakken tot een totaal nietsdoen. Door de afnemende kennis van de voertaal kan steeds minder stof verwerkt worden in de lagere klassen, wat dan wordt verschoven naar de examenklas. In samenhang met de inkorting van dat jaar heeft dat een grote negatieve invloed op de resultaten. Deze kandidaten zijn veel meer gediend met doubleren in een lagere klas dan het examen overdoen. De gezakten hebben bovendien vaak een negatieve invloed op de anderen.

4. *De Avond-Mavo's te verplichten geen leerlingen aan te nemen in een hogere klas dan waarvoor ze op de Dag-Mavo zijn toegelaten.*

De laatste jaren blijkt dat incidenteel te gebeuren. Als dat gewoonte wordt, is dat fnuikend voor het moreel der leerlingen en voor de standing van de Avond-Mavo. In een gesprek tussen inspektie en direktie Avond-Mavo moet dat toch uit de wereld te helpen zijn.

"Kibra hero ku man", mi sa. Ik heb er alle begrip voor dat niet elke voorgestelde maatregel zomaar doorgevoerd kan worden. Serieuze aandacht hiervoor en misschien bespreking hiervan door allen die bij het Mavo-onderwijs betrokken zijn zou toch wel aanbevelenswaardig zijn. De voorgestelde maatregelen zijn in volgorde van belangrijkheid opgesteld.

Altijd bereid tot mondelinge toelichting, hoogachtend,

C. VAN VLIET,
● leraar Mon Plaisir College

VAN HET BESTUUR

TOEKOMST SIMAR

In de afgelopen maanden zijn er tal van gesprekken geweest tussen het bestuur en groepen aktieve leden over de toekomst van de Simar.

Er heersten reeds geruime tijd bij velen van ons gevoelens van machteloosheid, onvrede en verontrusting. Terugblikkend op de jaren die achter ons liggen, moeten we toegeven dat de Simar heeft bewezen recht van bestaan te hebben, zowel als belangenorganisatie als op het gebied van het onderwijs. Er zou echter veel meer gedaan kunnen en moeten worden als meer leden aktief wilden meewerken.

Naast de vele positieve zaken zijn er ook een aantal negatieve, waar wij een oplossing voor moeten vinden:

— Dat de meeste leerkrachten behoefte hebben aan een vakbond is duidelijk. Minder duidelijk is waarom velen moeite hebben om er openlijk voor uit te komen dat ze Simarlid zijn.

— Elk lid weet dat bestuurs- en kommissieleden het vakbondswerk in hun vrije tijd moeten doen, maar hoevelen bieden zich aan om mee te werken; hoevelen reageren positief als ze door het bestuur benaderd worden om mee te werken? Men reageert niet of kijkt strak de andere kant op.

— In de afgelopen jaren is er fel kritiek geleverd op het Simarbestuur en op de redactieleden van Skol & Komunidat. De taktiek die hierbij gevoerd wordt is dat enkele personen eruit gelicht en de grond ingeboord worden. Het is voor ons duidelijk dat bepaalde lieden alles in het werk zullen stellen om een groep kritische mensen het zwijgen op te leggen. Wie echter gedacht had dat de leden fel zouden protesteren tegen dergelijke laaghartige aanvallen, komt bedrogen uit. Onze leden zwijgen in alle talen.

Ledenvergaderingen worden slecht bezocht.

— Ons onderwijs kampt met vele problemen. Het bestuur protesteert, komt met voorstellen, maar wordt ook hierin te weinig gesteund door de leden. Wij zijn erg verontrust over deze gang van zaken, want de pogingen van buitenaf om de Simar te neutraliseren worden nog versterkt door de neutrale houding van onze leden zelf. De vaak ongegronde aanvallen op de Simar zullen alleen maar toenemen als de leden zich in de verdediging laten drukken.

— Als we de heren politici mogen geloven, zijn de zeven magere jaren aangebroken. Er wordt nu al gepraat over allerlei vormen van inleveren. Het spreekt vanzelf dat het bestuur niet zonder meer akkoord gaat met allerlei maatregelen die genomen zullen worden en die de rechtspositie van onze leden zullen aantasten, maar als het bestuur in deze moeilijke tijden niet voor 100% op de steun van haar leden kan rekenen, is de strijd bij voorbaat verloren.

— Over enkele jaren is de politieke onafhankelijkheid van Aruba een feit. De gebeurtenissen in landen uit onze regio hebben aangetoond dat veranderingen op staatkundig gebied vaak met de nodige strubbelingen gepaard gaan. Het feit dat er een grondwet komt, waarin alle mogelijke rechten van de burgers vastgesteld zijn, is geen garantie dat deze rechten niet worden aangetast door politici.

Een belangrijke vereiste is dat er een *klimaat* heerst waarin afwijkende meningen verkondigt kunnen worden, waarin er rekening wordt gehouden met de meningen van minderheden, waarin er geen plaats is voor diskriminatie van welke aard dan ook en waarin de fundamentele vrijheden van allen gerespekteerd worden. Op Aruba neemt men het de laatste jaren niet zo nauw met de fundamentele rechten van anderen en de tolerantie t.a.v. minderheidsgroepen neemt af. Er is weinig kritiek op deze negatieve ontwikkelingen. Elke vorm van kritiek wordt overschreeuwd; degenen die het wagen kritiek te leveren worden geïntimideerd. Er gaat op Aruba steeds meer een "kultuur van het zwijgen" heersen. Velen van ons hebben ons erbij neergelegd dat we geen recht van spreken hebben. In een dergelijke situatie moet je als vakbond de gelederen sluiten om niet ten onder te gaan en om mee te werken aan een wending ten goede. Vandaar dat het bestuur van de Simar en de leden een beleid moeten uitstippelen, rekening houdende met de bestaande situatie en met de toekomst, waarin de mogelijkheid moet blijven bestaan om in alle vrijheid te leven en te funktioneren. ●

ARUVEN... ‹2›

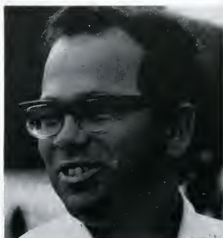

E kapitulo di piki pieu a kuminsa!

Den e Skol & Komunidat di september ultimo nos a publiká un artikulo tokante Aruven ku durante añanan ta den publisidat, mayoria bes negativo. Nos a haña ta bon pa trata Aruven i wak kiko ta pasando, ya ku aki ta trata di un kompanía ku ta sumamente importante pa nos ekonomía turistiko. E artikulo sinembargo no a keda sin konsekuensianan.

Den e artikulo di september nos a relatá kon Aruven a lanta, kon e ta funkshoná, ki desaroyo a tuma lugá for dje tempo ku kos tabata bon (finansieramente) te ku awendia, kaminda ta debenan astronomiko só nan konosé. Nos a pinta e struktura di Aruven i nos a mustra bon kla ki influensia gobierno por tin den e maneho di Aruven, voral via di su representashon mayoritario den e reunion di akshonista.

Nos a splika tambe ku dor di e struktura aki semper tabatin un infiltrashon politiko indirekto den Aruven, pero ku ultimamente e infiltrashon aki a bira uno hopi *direkto,* kaminda politikonan aktivo a kuminsa okupá nan mes ku maneho di Aruven. Nos a señalá ku e ultimo desaroyonan aki, esta kaminda politika a pone un stèmpel kla kla riba e maneho di Aruven, a bai hunto ku desishonnan ku, suavemente bisá, no semper tabata komersialmente responsabel.

Abogado Hendrik Croes

E ultimo punto aki tabata forma realmente e esensia di henter e artikulo: Politika partidista a kuminsa stroba un bon funkshonamento di Aruven i nos a ilustrá esaki ku varios ehèmpel e.o. kon B.C. ta negoshá pasamento di maneho di hotelnan pa otro persona (nan) sin ku nan tin e kompetensia pa hasi esaki, kon e kompania Arowak n.v. (den kual entre otro Hendrik Croes tabata partisipá) a dal Aruven algun sla finansiero astronomiko i kon e asunto di Bolis i Borges, ku a hui lagando debenan grandi atras (i den kual señor G. F. Croes tabata involví) tambe a kousa bastante problema pa Aruven.

Tambe nos a ilustrá kon B.C. a purba di kambia Aruven den un di tanto TAV i ora esaki no a logra, kier a kuminsa un 'clean up' den Aruven kitando e direktornan. Enfin, un storia bastante tristo, pa no bai mucho den detayes.

Nos a verifiká tur esaki serka mas tanto hende ku ta posibel. Tambe nos a purba di haña konfirmashon serka e propio B.C., via e presidente-komisario, pero esaki tabata en vano. Pero, ya ku nos a haña asina hopi konfirmashon kaba, nos a disidí pa, den interes general, publiká loke nos a haña sa.

Nos a supestimá sinembargo e mentalidat di piki pieu di parti di e hendenan aki. Den un parti di e artikulo, kaminda, bou di e kapitulo 'gangsternan', nos ta duna un otro ehèmpel di e influensia dudoso di B.C. den maneho di Aruven.

Aki den nan a logra haña aparentemente algun detayes ku no ta kuadra ku berdat, manera nan sa bisa den idioma parlamentario.

For di abogado Hendrik Croes nos a risibí un karta indikando ku un *ponensia* den e artikulo no tabata kuadra ku bèrdat i a pidi nos pa rektifiká esaki. E no ta indiká kua *ponensia,* lastimamente. P'esei nos a skirbi'e un karta bèk puntrando e pa spesifiká *kua* ponensia eksaktamente no ta klòp, pa asina nos sa *kiko* nos tin di rektifiká. Kontesta di Hendrik Croes, sinembargo, tabata ku el a konkluí for di nos karta ku nos *no* kier rekti- →

fiká i ku e lo tuma e "pasonan apropiá". For di unda el a saka e konklushon ku nos no kier rektifiká, nos no sa. *Nunka* nos tin problema pa rektifiká algo, sigur-sigur si ta trata di *detayes* di un artikulo, ku no ta toka e esensia dje artikulo.
E echo ku Hendrik Croes no kier a spesifiká e ponensia eroneo di nos, i kuminsa mesora ku un 'Kort Geding' ta pone nos pensa ku aki ta trata di un otro intenshon pa purba sera nos boka. Sigur si nos mira ku ta trata di un detaye chikito di henter e artikulo ku, ni maske si nada no ta klòp di e parti aki (ku ta imposibel) tòg no ta kita e esensia di e artikulo. Nos lo duna siguientemente un splikashon mas amplio di e parti di e artikulo ku a kousa tanto konsternashon.

B.C. a bòlto

Den kurso di aña '75 e kompania Sheraton International a laga sa ku nan kier a retirá for di e management di Aruba Sheraton Hotel. Ta asina ku tabata eksisti un 'management company' i esei tabata yama "Sheraton Aruba n.v.". Sheraton International tabatin tur e akshonnan di e kompanía i na 1975 kier a bende nan.
Na kuminsamento kaba nan, esta Sheraton International, tabatin dos kumprador na bista, esta e señores Merle Howard i Earl Thompson. Den e periodo di oktober pa november 1975 e dos posibel kumpradornan a bishitá Aruba i a presentá nan mes i nan plannan na e direktiva di Aruven. E direktiva e tempo ei a skucha nan, pero no a palabrá nada fiho ku nan.
Poko dia despues di e kombersashon ei B.C. of su representantenan a 'ranka e direktiva di Aruven su oreya', bisando nan ku no por wordo papiá/gedeal mas ku Howard i Thompson. Argumentonan pa esei B.C. no a duna. Nos por konstatá anto, ku den e periodo ei B.C. tabata *kontra* pa otro hende tuma over e akshonnan di Sheraton Hotel.

Kiko presis a sosodé durante e lunanan despues nos no por a averiguá, pero 'algo' mester a 'pasa' si, pasobra na febrüari '76 B.C. aparentemente a bolto por kompleto. Den un reunion ku direktiva na februari '76 B.C. a proponé pa bai di akuerdo ku e tumamento over di e akshonnan dor di Howard i Thompson, bou di sierto kondishonnan (e nòmber di Sheraton mester a keda eksistí i tambe e 'standard' internashonal ku Sheraton tabatin).
Nos tin ku remarká akinan ku den e tempo ei ya tabata konosí ku e 2 (dos) hendenan den kuestion no tabata kompletamente 'clean' — Aruven a haña informashon foi Merka tokante nan posishon/kredibilidat finansiero i esei no tabata di gaba. Gezaghebber tambe a laga hasi un 'antecedentenonderzoek' (nan posibel 'background' criminal) i e resultado di e investigashon ei, segun nos, mester tabata konosí kaba.
Oduber, C. Boekhoudt i M. Robbers-v/d Borch di A.J.Z. den e tempo ei a bai Merka (Boston) pa deliberá sierto aspektonan enkuanto di e bendemento di e 'management-company'. Nan a papia ku representantenan di Sheraton International (i posiblemente ku Howard i Thompson tambe, pero nos no por a averiguá esei te ainda). Probablemente ni promé, ni direktamente despues di e viahe menshoná, B.C. a pone direktiva di Aruven na haltura, loke mester tabata e prosedura korekto.

SHERATON HOTEL

KOREKSHON

Despues di a "double check" un biaha mas e asunto di Aruven manera nos a skirbi den nos numero di september, algun fuente di nos a kuminsa duda riba sierto detayenan di e artikulo.
Asina, segun algun di nan, sr. Muyale lo no tabata forma parti di e delegashon ku a bai Boston.
Tambe ta difisil pa prueba ku nan a negoshá einan ku e 'gangsternan' Thompson i Howard. Pa motibo di e dudanan aki nos ta hala e deklarashonnan aki aden. Tambe lo tin un problema ku e interpretashon di e frase kaminda ta papia di hürmento of bendemento di e hotel. Aki no ta trata di e edifisio, pero di e 'management' di e hotel.
Tur otro ponensia den e parti di e artikulo sinembargo ta klòp, segun nos fuentenan. Ta trata anto di detayenan chikito, den nos konsepto, di henter e artikulo ku no ta korekto. E esensia di e artikulo ta keda meskos, sigur ku e splikashon èkstra ku nos a duna den e artikulo: E galiña ku por a pone webo di oro ta wordo horká poko-poko pa via di infiltrashon direkto di politika partidista den Aruven. Tur e bochincha aki pues ta mas bien un otro intento pa sera boka di Skol & Komunidat.

Henter e proseso di e 'bendemento' di Sheraton eigenlijk a bai tras di lomba di direktiva di Aruven.
Kiko a pasa entre februari '76 i 28 di mei nos no sa, pero echo ta ku gezaghebber riba dia 9 di mart 1976 a *nenga* Thompson un 'verblijfsvergunnung' a base di 'sierto informashonnan' ku el a haña! Tòg, pa nos sorpresa, den e reunion di akshonistanan — "C", dia 28 di mei, e presidente di Raad van Commissarissen a partisipá ku nan ta bai di akuerdo ku Howard i Thompson lo tuma over a akshonnan di Aruba Sheraton n.v. Despues di e partisipashon ei un di e presentenan a parti un kopia di un artikulo ku a sali den 'Reader's Digest' den kual ta pará ku e señornan Howard i Thompson tabata 'gangsternan', ligá ku Mafia. Diputado Boekhoudt a spanta mesora, pasobra el a pèrdè kara dilanti akshonistanan di Aruven. Den e dianan despues, B.C. a purba forsa direktiva di Aruven pa skirbi un karta pa e dos 'gangsternan' pa anulá e palabrashon ku nan tabatin ku nan. Aruven, sinembargo, no a kai den e trampa i a nenga esei kategorikamente, pa motibo ku no tabata e a traha e 'deal'. Durante e kaso sumario, Nel Oduber, via di su abogado, ta desmenti e sosesonan aki. Den un siguiente numero nos lo purba haña su vershon. ●

VAN HET BESTUUR

De problematiek van de kleine scholen

Deze kwestie heeft al geruime tijd de aandacht van het bestuur gevraagd. Er bestaan basisscholen met om en nabij de 100 leerlingen en van tijd tot tijd wordt er zo'n school opgeheven. De vakbond heeft meermalen, zowel aan de SKOA als aan de Gedeputeerde, gevraagd welke kriteria men hanteert om tot opheffing van zo'n school over te gaan. Tot nu toe heerst er een zekere onduidelijkheid in deze. De leerkrachten werkzaam op een dergelijke school verkeren ook in onzekerheid omdat ze niet weten wat hun te wachten staat.
Eind schooljaar 1982/83 gaf Onderwijszaken opdracht aan de SKOA om klassen te kombineren aan enkele van haar scholen. Deze beslissing was genomen zonder enig overleg. Zowel de SKOA, als het bestuur van de Simar protesteerden tegen deze gang van zaken en de beslissing werd teruggedraaid. Wel werd duidelijk te verstaan gegeven dat de overheid aan het einde van het schooljaar 1983/84 maatregelen zou nemen.
Onderwijszaken zou een onderzoek doen en op basis van de uitslag daarvan zou het eilandgebied een beleid uitstippelen t.a.v. de zgn. kleine scholen.
Het bestuur juicht toe dat er een beleid komt, maar is het er niet mee eens dat de vakbond buiten zo'n onderzoek gelaten wordt. Per slot van rekening gaat het om beslissingen die een deel van onze leden duidelijk zullen treffen.
De Simar heeft in september een vergadering van de onderwijskontaktkommissie aangevraagd om dit probleem te bespreken. In de onderwijskontaktkommissie zijn vertegenwoordigd: alle schoolbesturen, het Departement van Onderwijs en de Simar. Wij verwachten dat uit deze vergadering een advies aan het B.C. voortkomt.
Als voorbereiding op de vergadering van de onderwijskontaktkommissie zijn alle hoofden van KO/BO/BBO uitgenodigd voor een bespreking over de situatie m.b.t. het leerlingenbestand op deze scholen.
Jammer genoeg gaf geen enkel hoofd van een grote school "acte de présence".

Uit deze vergadering kwamen verschillende suggesties:

— Om de ernst van de situatie te kunnen bepalen moet er cijfermateriaal op tafel komen. Iedereen vermoedt dat het leerlingenaantal teruggelopen is, maar het is niet bekend hoe sterk en wat de verwachtingen voor de toekomst zijn.
— De verdeling van de leerlingen over de verschillende scholen is duidelijk scheef. De klassegrootte varieert van minder dan 10 tot 30. De aanwezigen waren van mening dat er een betere verdeling mogelijk is.
— Bij het uitstippelen van een toekomstig beleid moet rekening gehouden worden met de trend van het geboortecijfer. Dit voorkomt dat men scholen opheft, en enkele jaren later tot de ontdekking komt dat het aantal leerlingen in een bepaalde buurt gegroeid is.
— Bij elke beslissing omtrent opheffing van een school zal er rekening gehouden moeten worden met het belang van de leerlingen. Er zijn wijkscholen die voor het grootste deel bevolkt worden door leerlingen met problemen.
— De hoofden van scholen moeten ambulant worden. Als dit op een verantwoorde wijze gebeurt komt dit de school ten goede en komen er weer arbeidsplaatsen vrij.
— Uiteraard kwam de APA ter sprake. Als er een overschot aan leerkrachten is, wat voor zin heeft het dan elk jaar een aantal nieuwe leerkrachten af te leveren.

(Tijdens de vergadering werd de aandacht van het bestuur gevraagd voor het probleem van een leesmethode voor de aanvangsklassen. De methode die nu gebruikt wordt, wordt niet meer gedrukt omdat de drukkerij van mening is dat dit voor een nederlandse methode zinloos zal zijn als het papiamento wordt ingevoerd. Het gevolg hiervan is weer dat verschillende scholen kampen met een gebrek aan leesboeken voor de aanvangsklassen).

Tenslotte werd er een moeilijk en pijnlijk punt naar voren gebracht. Wat kan een hoofd doen als er aan zijn school een leerkracht is die niet functioneert, hetzij door psychische problemen, hetzij omdat zo iemand gewoon niet deugt voor het vak. Bepaalde schoolbesturen laten het hoofd aanmodderen met dit probleem. Er worden geen maatregelen genomen en meestal komt zo'n leerkracht uiteindelijk terecht op een kleine school, waarvan men aanneemt dat het peil toch al niet zo best is.

Nascholingsprotocol

Op 22 september j.l. vergaderde het bestuur van de Simar met Onderwijszaken over de nascholing.
U zult zich nog herinneren dat op 26, 27 en 28 mei 1982 het Kongres "Toekomst opleidingsinstituten voor leerkrachten" op Curacao werd gehouden. In zijn toespraak bij de opening onderstreepte de toenmalige gedeputeerde van onderwijs, de heer F. Flanegien, het belang van nascholing van de leerkrachten.
Op het Kongres werden twee resoluties aangenomen: de resolutie "initiele opleiding" en de resolutie "nascholing". In de resolutie nascholing drong het kongres er bij de minister en gedeputeerde op aan de nodige voorbereidingen te treffen voor een eventueel nascholingsplan. Als eerste stap in deze richting moest de uitspraak van het kongres opgenomen worden in een nascholingsprotocol tussen het eilandgebied en de onderwijsbond Simar. Voorts zou er een werkgroep ingesteld moeten worden door het B.C. om een onderzoek in te stellen en een advies klaar te maken inzake een nascholingsplan.
Na een stagnatie van ongeveer een jaar, werd de Simar uitgenodigd voor een gesprek over het protocol en de in te stellen werkgroep. De Simar ging akkoord met het concept-protocol en de voorgestelde opzet van de werkgroep en de namen van de deelnemers.

De opdracht aan de werkgroep luidt:
Een werkgroep bestaande uit deskundigen in te stellen, met als taak het opstellen van een nascholingsplan volgens de beleidslijnen opgenomen in het nascholingsprotocol, geaccordeerd door het Bestuurscollege van het eilandgebied Aruba en de vakbond van onderwijsgevenden, de Simar.
Dit nascholingsplan in ieder geval te laten omvatten:
a. Een nadere uitwerking van de beleidsuitgangspunten in het bovengenoemde protocol.
b. Een behoefte-onderzoek in alle sektoren van het onderwijs binnen het eilandgebied Aruba. →

Nascholing vormt een essentieel onderdeel van de totale onderwijsverzorging.

c. Een voorstel voor de nascholing van de nascholers.
d. Een korte en een middellange termijn nascholingsplan, waarin opgenomen zullen worden: doelstellingen, vorm, inhoud, duur en doelgroep.

Dat deze werkgroep voor wat betreft zijn werkzaamheden in nauwe relatie moet staan met de werkzaamheden van de door de centrale regering benoemde "Commissie herstructuering Pedagogische Akademies".
De werkgroep tot 1 april 1984 de tijd te geven om de in punt 2 onder letter d genoemde "korte termijn nascholingsplan" voor het eilandgebied Aruba, bij het Bestuurscollege ter goedkeuring en uitvoering in te leveren.
De werkgroep te machtigen om bij het ontwikkelen van dit nascholingsplan de vakbond Simar en de desbetreffende schoolbesturen te betrekken.
Al het mogelijke te doen om de voorwaarden te scheppen opdat de werkgroep binnen de aangegeven termijn het gevraagde plan zal kunnen opstellen. Deze voorwaarden omvatten onder meer:

a. Het zodanig organiseren van de reguliere werkzaamheden van de leden van de werkgroep, dat een zinvolle tijdsinvestering in de werkzaamheden van deze werkgroep mogelijk wordt.
b. Het scheppen van de faciliteiten, financieel of anderszins, om, wanneer de werkgroep het werkelijk nodig acht, het inwinnen van de gewenste informatie, het aanschaffen van publicaties op dit terrein, het overleg plegen met terzake kundige personen, groeperingen of instanties en/of het zoeken van de gewenste bijstand op het eiland of daarbuiten, mogelijk te maken.

In de werkgroep is een medewerker van de afdeling Onderwijszaken, een medewerker van het departement van Onderwijs, een docent pedagogiek, een inspecteur van het departement van Onderwijs en een onderwijzer benoemd. Uit deze mensen zal de voorzitter gekozen worden.

WAAROM NASCHOLING?

— Een leerkracht kan slechts optimaal functioneren, indien hij regelmatig nageschoold wordt.
— Gezien in het kader van de onderwijsinnovatie is nascholing zeer belangrijk.
— Nascholing vormt een essentieel onderdeel van de totale onderwijsverzorging.
— Binnen het algemene onderwijsbeleid is de nascholing van de onderwijsgevenden een prioriteit. ●

Een vakbond is wat de leden ervan maken!

grawata

Mas bal lat ku nunka . . . Porfin e sombré di Daniel a haña un funshon adekuado: e ta proteh'e kontra e tantisimo "split tubes" . . .

✱

Un Nel Oduber rabiá, despues di e tratamento di e kaso kontra Skol & Komunidat: "Si, señor Sjiem Fat, un abogado tin masha hopi libertat pa papia mentira, nò?"
Sjiem Fat 'implakabel': "Bo ta kere mas ku un politiko ainda?"

✱

Un echo ku ta keda straña nos: loke ta bèrdat segun un politiko, ta mentira pa hende normal i si un politiko ta bisa: "mentira!", pa tur otro hende (inkluso hues) e ta un berdat evidente . . .

Adri de Palm kan beter zijn naam laten veranderen in Adri de Watapana, want hij "groeit" met de sterkste wind mee . . .

✱

Ze krijgen toch zeker tijdens een rechtenstudie ook wel een paar colleges "logika"? Dan heeft Hendrik Croes die zeker overgeslagen . . .

✱

Hendrik Croes noemde ons in zijn verzoekschrift voor het kort geding "lesgevers". Zou hij toen al vermoed hebben dat we hem een "lesje zouden geven"?

✱

Imaginabo: si bo tabata hefe di un ofisina pa "problemanan di bida i di famia", i bo mes ta hañabo den problemanan hopi serio di bida i di famia . . .

✱

Awor nos ta kompronde pakiko tin tanto "wasserette's" ta lantando e tempo aki. Partidonan politiko a mustra di tin hopi "vuile was" pa laba!!

✱

Pa aña 1983 nos lo saka un premio pa nos mas fiel lesador. Vrum-vrum ta kore ku Nel Oduber ta un kandidato hopi fuerte!!

✱

Ta ken tin e "file" di tur e kasonan pèrdí di Dik??

✱

Nu Daniel Leo de portefeuille van het WEB heeft gekregen, kunnen we binnenkort weer de waterverkopers met ezel in het straatbeeld verwachten. ●